

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Noul an școlar.

Tot lucrul bun se începe cu Dumnezeu, — și nici un lucru nu este bun, pe care nu-l începem cu închinăciune sau cu gândul la Dumnezeu.

Acesta este un etern adevăr, un adevăr mântuitor pentru credincioși și mângăitor în ne-cazuri. În cunoștința prevedinței divine, și în simțământul dependenței tuturor lucrărilor omenești dela grația și binecuvântarea a-tot-puternicului Dumnezeu, biserica în întocmirile sale, la începerea a ori ce lucru, a pus rugăciunea.

Glasurile clopotelor înălțându-se prin vîsduh la ceriuri, laudă pe Domnul și pogorîrea lui întru noi o cer; la biserică ne chiamă pe noi sunetul argintiu, să ne plecăm genunchii, invocând cu evlavie binecuvântarea lui Dumnezeu asupra anului școlar ce începe.

Învățătorul intrunește copii școlari, și îi conduce în sfântă casa Domnului, — acolo se deschide școala, acolo e începutul învățării, precum și marginile științei...

Cu Dumnezeu se încep toate lucrurile bune, cu chemarea, preamărirea, lauda și cererea binecuvîntării Lui inaugurăm noul an școlar.

La aceasta sîrbătoare, atât de însemnată și atât de hotărîtoare pentru sute și mii de vieți, pentru generații ce se vor ridica la rînd, pentru viața lor morală-religioasă, pentru viața luminoasă și mîntuirea oamenilor, — să nu lipsească dela locul său, dela împlinirea sublimului său rol apostolic, *preotul*.

Cuvîntul este arma care biruiește lanțuri, bravează răsboaie, mișcă țări și îndreptează mersul omenirii...

Cuvîntul — *logos*, a biruit păcatul, Cuvîntul a mîntuit lumea.

»Cuvîntul« să fie dar începutul noului an școlar, cuvîntul preotului să deschidă cerimea unei vieți rodnice, unor nădejdi sublime, unor așteptări temeinice, pentru tinerimea școlară.

Cuvîntul bisericii, să fie cuvîntul de îndemn și de îmbărbătare; de mândrie și curaj; de iubire și devotament, pentru sfintele noastre așezăminte în cari și prin cari trăim, — și sub a. căror pavază ne putem înțeplini misiunea pămînteasă.

Preotul, slugitorul altarului și stăpînul turmei sale cuvîntătoare, nu va pregeta, nu va uita, nu va negligea, — ci din contra: în conștiința misiunii sale, în conștiința datorinței și din îndemnul simțământului său de dragoste pentru biserică vie și viitorul ei, veni-va în zina deschiderii anului școlar, și ascultînd preceptele Mîntuitorului neamului omenesc: »Lăsați copii să vină la mine« ... cu dulce grai și avînt în suflet, va predica, va predica cuvîntul de învățatură, lumină va propaga, dragoste și dor de lumină...

Ne adresăm cu acest privilegiu preoției noastre, cu insistent îndemn, să predice de începutul anului școlar; să predice despre folosul, importanța și necesitatea învățării; să însufletească pe cei aplecați la carte; să îndemne pe cei îndoielnici; să-i convingă pe cei îndărătnici, că numai prin lumină ajuungi la mulțumire pe pămînt și la fericire în ceriuri...

Și intuneric este unde învățatura nu a pătruns; ear intunecimea este pierzare.

Sus inimile!

Iarăși „Dispute cu Nazarenii“.

(Urmare.)

Téranul, natural, ține mai mult la ceea-ce spune un șubaș, decât la ce îl îndeamnă nădrăgarul, fie preot, învățator, ori alt bărbat român inteligent. Merge mai bucuros la rău cu ai sei, decât să primească sfatul și învățătura bună dela conducătorii naturali.

După aceste, nu se minuneze nimeni, nici inima bună a fratelui Lupșa, când repet afirmarea: *N'avem noi preoții, nici în clin, nici în mănecă cu pocăiții — în mod direct — purtând dispute cu dînșii, nici acum nici în viitor. Să-i combatem de pe amvon, cu tact fin și pricepere pastorală, accentuând anume și îndeosebi acele părți din științele teologice sf. tradiție și sf. scriptură, cari sunt diametral opuse credințelor lor, ca prin aceasta să ne tragem șanturi întăritoare în jurul cetății — biserica strămoșască.* Eu numai în chipul acesta găsesc, că vom lupta cu rezultate reale contra sectei nazarene.

Din cele premerse urmează, că nu putem da cartea »Dispute cu Nazarenii« în mâni incompetente. Poporul, lipsit de cultura recerută, în chip firesc, este aplicat mai ușor să urmeze pe pocăit decât pe autorii cărții, părintele A. Bartolomeiu și soțul, pentru cuvântul accentuat în acest articol, că nazareanul are în carte citatul, preotul răspuns lămurit pentru inteligență, mai bine zis pentru preoțime; — dur' fiind răspunsul preotului mai lung și sistematic face impresia asupra lui, că grămădește cuvinte multe și »domnești«, ca să abată atenția dela »adevărul?« — disputătorului nazarean!

Faptul, că societatea anglicană vinde »Testamentul nou« credincioșilor noștri, e într'adevăr, regretabil. Carte și rău tradusă și greșită din punct de vedere ortodox, ear' ca limbă: vai de lume, în loc să contribuie la edificarea poporului, mai rău îl întuneacă. E vorba, că și în acest punct — predica e singura în stare să curețe buruienile din via Domnului! Li-se va spune credincioșilor în biserică să nu cumpere cărți de cele ce le vînd unii și alții negustori, cari nu la mântuirea sufletului cugetă, ci la pungă, la câștig cât de mare. Dacă vrea cineva să țină poruncile trebuie, între altele, să nu cetească cărți ereticești. Înțeleg întotdeauna poporul sătean știitor de carte. Preotul va ști unde sunt librării românești și va cunoaște îndeosebi cărțile ce se desfac în librăriile noastre diecesane. Va recomanda celor se-toși după lumină: Acatistul, Octoichul, și alte asemenea. Lucrul acesta nu-l costă pe preot nici o oboseală și are mîngăierea, că și-a înmulțit darurile de sus cu participarea și îndemnarea la fapte bune înălțătoare pentru credincioșii păstoriți de dînsul.

Prea Cuviosul părinte stariț al mănăstirei Hodoș-Bodrog și cei-ce îi vor urma, după timp, vor binevoi să dea ordin strict și să cerceteze cu tot-adinsul, dacă acei ce vînd cărți religioase nu desfac și de cele eretice. Aflând de aceștia să-i gonească pentru totdeauna din preajma mănăstirei. Se și ia rău lucrul, când cineva, creștin ortodox, perigrinează din depărtare la mănăstire, ca la cel mai izolat loc sfânt — de lumea materialistă — cu gândul, ca pentru edificarea sa și a familiei sale să cumpere cele mai alese cărți, cuprinzătoare de apologia ortodoxismului, și în loc de aceste să dea peste cărți dubioase ba chiar eretice.

»Disputele cu Nazarenii,« carte admirabilă, o susțin în toată vremea, este și are să rămână numai a preoțimei. Mă unesc cu părerea fratelui Lupșa, ca »Testamentul nou« să se tipărească și distribuie, la necesitate, în felul cum se face cu Calendarele; însă »Disputele« nu-s pentru popor, din motivele deja invocate.

Cu bucurie trebuie să privim și mândri, de lumina, ce se degajază din bogetele prelegeri ale scumpilor noștri profesori.

Asta însă nu înșamnă, că noi preoții, cu lucrurile noastre, tocmai dela dînșii pornite, să n'avem puțința a continua în timpurile viitoare, opera dlui A. Bartolomeiu.

Să nu însărcinăm pe cei-ce zilnic lucrează și doresc mereu să-și vadă odată fructul ostenețelor și să se bucure gustând din ele. Să ne hotărîm noi, de noi, ce să facem și să le arătăm, că lumina lor arde vie în noi și zelul lor, s'a transmis și sufletelor noastre. În baza experiențelor ce le câștigăm din viața pastorală să venim și să le cuprindem să le fixăm în broșură.

Le vom supune apoi aprecierii competente a profesorilor noștri, se vor critica și ni-se va oferi teren de muncă și nobilă imitație. Vom decerne premii pentru lucrările acestea, în conferențele preoțești. Cel dintăiu pentru meritul netăgăduit al începutului și al tractării deștepte, va trebui să fie premiat însuși părintele Bartolomeiu cu soțul său! Nu-i din diecesa aceasta? N'are a face! Margini convenționale ortodoxia nu trebuie să cunoască, precum nu cunoaștem, din punct de vedere al graiului și al unității de limbă, margini politice. Autorul e vrednic, trebuie remunerat. Modul cum să se facă, dacă n'a succes în special aceasta s'o pună la cale o conferință generală-diecesană, ori cu privilegiul discuțiilor, la centru în gremiu, când se pune la ordinea zilei chestia fondului preoțesc. Un manual didactic, lucrat cu scopul de a-l introduce în teologie, nu e absolut de lipsă, după mine.

Disputa, chiar dacă în principiu se admite cu ortodocșii, nu se poate admite cu inculții și semidoxii, aibă ei ori-ce confesie în lume. De

altfel în teologie se propune studiul elocinței sacre, în cadrele căruia prea bine poate încăpea un tractat amănunțit despre secta nazareană și combaterea ei. Ori, dacă e tocmai vorba de carte didactică, acolo e apologetica; aici apoi se poate ocupa profesorul cu elevii asupra sectei acesteia din toate punctele de privire.

(Va urma.)

In demersul instrucțiunii noastre populare.

Mlădițele tinere pot să se desvoalte numai sub influența razelor binefăcătoare de lumină, căci dacă ele se ascund, apoi vine întunecul peste toate — toate...

Și ca ele muguri vrednici de rodire să ne dea la timpul său, se recere a ne împriji încă din bună vreme creștinilor!

Băieții școlari, cari din casa părintească vin pe timp de 6 ani în școala noastră populară, dacă de cu bun timp nu se vor povățui în demnitatea recerută din partea învățătorilor lor, în asemenea cas pentru dânsii se vor arăta mai curând tristele consecințe.

Poporul nostru jertfește și el cum poate pentru susținerea școalelor sale confesionale și pentru a plăti pe învățători. Și ar și jertfi el cu mult mai mult, dacă numai l'ar îndemna cineva; dar despre ce, acum trebuie să tac — că tae popa limba...

Drept că și învățătorii se silesc, în cea mai mare parte, la împlinirea în mod cât mai demn a datorințelor lor; totuși mai sunt unii, trist, însă adevărat, cari numai își smintiră terenul, pentru-că n'au voință și dragoste de muncă. Și dacă le-ai mai da și sfaturi binevoitoare pentru îndreptare, apoi tot dânsii vin să-ți reflecteze cu vorbele din tufă: »că nu te țini de o eră, cum sunt ei o seamă — cu baze moderne.«

Cu ocasiunea examenelor școlare din anul precedent școlastic 1901/2 intrasem într-o școală, pe lângă fericirea de a însoți pe un venerat domn protopop. De pe fețele băieților am cules ceva neplăcut — temerea lor. Incidental îmi venise aminte de un timp pe când și eu eram școlar.

Învățătorul meu, să-l ierte Dumnezeu, că avea o inimă nobilă, suflet bun, — ne mai da și nescai zaharicale sub timpul de examen, ademenindu-ne cu: »dragii mei copii! bine vă purtați, bine să răspundeți atunci, când vine și taica — dl prota«.

Nu-mi puteam să-mi esplic temerea băieților școlari de acum. Vine însă singur respectivul învățător pentru a mă dumeri: Un băiat dincoaci e bine scuturat de urechi, că era cam vorba d'ale unor istorioare biblice, aplicate și acestea după o metodă monologică-mecanică; ear' învățătorul nostru e tiner și întreg modern, cum, cum nu dar' cu aptitudinea sa în privința bunelor ordine de zi ale disciplinei școlare.

Dincolo »un tipto-tiptis« cu varga pe spinare, că doar minte a avut cine a mai întocmit și o asemenea dreptate în școală, plane pe seama unui dascăl cum se cade, cu principii noi și moderne.

Destul, că dacă altele multe vor fi mai lipsit, cel puțin stricta disciplină școlară le-a întrecut pe toate cu vîrf.

În alt loc auzisem lamentarea învățătorului, că elevii săi nu prea au cărți de citire. Vorbă să fie. Dacă nici cărți de citire nu prea sunt, apoi cum ar mai și citi cineva? Însă dincoaci o altă dorință: »să cetească elevii barem din cele ce le au!« Acum, acum, — și cititul era și foarte neglijat. Căci, cam după obicei, se daseră vre-o câteva lecțiuni așa numai d'agata, măcinându-se ca cum ar fi o peatră de moară ce nu arată făină.

La al treilea loc, că învățătorul nostru — pentru teacă, și pungă — nici nu avuse poftă de școală.

Cu părere de rău, dară față de asemenea ispravuri triste nu se mai putea aplica încă și proverbul: »corb la corb nu scoată ochii« Că era un timp de seceriș școlar, când după un an întreg școlastic bieții părinți, care și ei din greu asudă pentru a plăti pe acei învățători, drept resplătă mai bună află acum dela dânsii numai niște spice goale — neinteresarea față de fii lor. Cum vor fi ajutat mai încolo niște sfaturi binevoitoare, nu pot ști; totuși de una — înțelegând —trebe să mă bucur: căci »lipto-tiptisul« cu varga pe spinare e vorba să se fi îndreptat și respective înlocuit d'atunci încoaci încă printr'o silință de învățător deamă de numele respectivului meu confrate, despre-ce dânsul măgulitor mă și avisează.

Estimp însărcinat de auctoritatea noastră supremă, dasem apoi și pe la alte școale. —

Cifre destul de însemnate aflasem despre nrul obligațiilor de școală băieți și băiete; dar până când în realitate, în ființă de față la examene, în unele locuri am primit impresiuni dureroase.

Dintre 46—80 băieți și băiete de obligați de școală, în 8 casuri nr-ul prezențelor la examene abia putea fi dela 11—30; ear dintre 80 cu preste 100 obligați în 7 casuri numai dela 9—35 prezenți.

Drept, că în unele locuri cauza netrimiterii pruncilor la școală ar putea fi și înșiși respectivii părinți, nu altcum dacă mai obvin și morburile epidemice; dar' de altă parte încă nu e exclusă posibilitatea chiar și pentru propria neglijență a unora confrăți învățători.

Ne muncim — recunosc — cu niște salare învățătoarești în mare parte încă slăbuțe, care și așa cei mai mulți nu le primim regulat; însă dacă răspundere trebuie să avem, la o datorie impusă prin chemarea noastră de învățători, apoi, așa cred, că aceasta trebuie a se și împlini cu demnitatea recerută.

A inspira, nutri și desvolta simțeminte bune religioase și morale în sufletul tinerimei de acum încredințate nouă, precum a lumina mintea ei spre a fi condusă de noi și prin noi prin adevărul sublim la cunoașterea de sine și în calea binelui comun: eată tendința și idealul scop din partea dascălilor apostoli față de neamul lor românesc!

E o muncă mai grea unde un singur învățător are să conducă câte 6 clase de învățământ; mai ușor însă — unde sunt mai mulți — a avea numai 1—2 eventual 4 clase.

Să zicem d. e., că un învățător ce avea să conducă 6 clase de învățământ, ar fi produs cu elevii sei spor corespunzător cu firtea anului școlastic de estimp; și de altă parte al doilea învățător aplicat numai la 1—2 eventual 4 clase asemenea spor corespunzător. Oare între acești doi să nu fie totuși ceva deosebire, după ce între cifra de 1—2 și eventual 2—4 față de 1—6 deosebire evidentă este?

Eu zic, că — da, tocmai de aceea și este de dorit, ca — în proporția muncii, cel cu mai puține clase ocupat să ajungă nu numai în spor ci și prin silință pe celalalt, mai ales că rezultatele de acum între unul și altul neegale sunt în ambele direcțiuni.

Probând prin exemple concrete, în est-mod numai aș pute eu să deosebesc pe învățători, cu rezultatele acestora în spor și prin silințe.

Ocupându-ne, prin neglijarea propriilor datorii și în detrimentul învățământului nostru popular, încă și cu unele afaceri de bancă, precum eu și cunosc un asemenea cas; la alt loc în măsură mai estinsă cu economia de câmp, — până când de față la un examen sunt abia 13 băeți și fetețe neglijate ca vai de ei; mai încolo, cu unele afaceri de poștă, având din răspunsurile elevilor să ne convingem, că aici mai vârtos vorba de regres poate fi; și, dacă asemenea împregiurări atât de regretabile inomise trebuiau a se aduce la cunoștința forurilor noastre supreme, oare în ce mod se puteau ele altcum aplana, dacă pașii deja întreprinși inconveniabili erau?

Unii confrăți învățători mai tineri își țin de a lor plăcere a întreba în examen din carte, șezând pe scaun. Intrebați fiind după examen, că de ce așa?, dânsii răspund:

1. Cu privire la întrebările din carte, că mai mulți învățători străini încă ar procede asemenea. La șederea lor pe scaun: În prezența publicului asistent la examen elevii să aștepte mai vârtos auctoritate în persoana învățătorului, ear' nici decât și pe un om supus. Și că de altcum, de pe scaun mai bine s'ar putea supraveghea asupra disciplinei școlare.

Auzi! A proba disciplina școlară în ziua de examen, căcă ea din capul locului nici n'a fost practică. Oameni tineri, cu principii noi și moderne; ce să le faci!

Eu unul n'am făcut și nu fac asemenea, ci mă țin de un alt principiu, fie și după o eră mai veche: învățătorul trebuie să fie în toată privința o carte de-apurarea deschisă înaintea elevilor sei; el nici nu va întreba din carte, că se compromite mult față cu aceștia, ci și va pune toată silința ca singur să aibă cunoștințe și experiențe cât mai temeinice despre adevărul celor propuse în școala sa, astfel cât acestea încolțind rădăcină vie să și prindă în sufletul micuților de acum. Apoi, părăsindu-și scaunul și locul inert, în mod activ și ca un părinte bun sufletesc se va apropia de elevii sei, tocmai precum mai aproape se află și trupina unui arbore față de crengile sale.

Religiunea, singură religiunea creștină ne învață: cum să sporim de acum prin fapte bune într-o fericită nădejde a vieții celei ce va să fie?

Prin rugăciune ne arătăm cu iubire lipsele și dorințele noastre, către Dumnezeu, căruia să-i și mulțumim pentru ajutor și binefaceri.

»Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta și cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău; ear' pe de-aproapele tău ca pe tine însu-ți«. Întru acestea toată legea și prorocii atârnă (Ev. Matei).

Ca creștin și dascăl românesc cerusem dela unul dintre confrății noștri, să întrebe pe elevii sei sfintele rugăciuni și porunci. Surprins îmi răspunde: »d'apoi că acestea lucruri vechi și primitive sunt.«

Pe baza conspectului de axamen cerusem mai încolo ceva despre »posturi,« așa după cum și erau notate. Și spre mirarea mea, confratele explică, cumcă »posturile mai vârtos pentru cruțarea de bucate sunt.«

Dar în partea păcatului sufletesc și trupesc care numai prin posturi cu rugăciune, prin conținerea de patimi, prin fapte bune și prin s. Taine se poate îndrepta, — nici că s'a cugetat domul învățător.

Apoi mai spună cineva, dacă asemenea cereri nu erau și un fel de șicane, o josnică răsbunare dela un — comisar străin, din era veche!...

Intuițiunea concretă are să ne servească de basă întregului învățământ pretins pentru școala noastră populară. Dar cum să și desvolți ceva prin intuiție, dacă nici n'ai arătat esența — partea mai concretă? Cum și prin ce la mai general, și abstract, dacă nici singularul nu-e bine definit în mod concret?

Învățământul intuitiv are de scop: a stărni judecata și prin aceasta a desvolta inteligența elevilor concrezuți noue; și ca de aici pornind în mod concentric să se poată ramifica și respective înmulți cunoștințele lor la mai general.

Nu asemea o făcuseră însă unii confrăți învățatori, și, căci li se obiecționase relativ în toata sinceritatea, dă-i mai cu seamă și te spală de niște șicane.

Pe baza conspectului de examen uni dintre confrăți își aveau notat material destul de abundent de-al geometriei, poate mai și cugetându-se cineva: d'apoi că asemenea rezultate sunt numai pe socoteala celor din o eră mai nouă-modernă.

Însă, la probă, cu controlul — gata să-o pățească...

Mai încolo, alții s'au produs și cu unele desemnuri de mape geografice, drept produse d'ale băieților școlari; sau între parantes fie zis — ca să se mai cunoască încă și o altă mână...

E și bine a putea cunoaște linia de hotar cu suprafața cutăreia comune, cerc, comitat, țeară etc., precum și vice-versa. Apoi produsele cutăruia teren, mijloacele de comunicațiune, națiunile aparținătoare și modul ocupațiunilor lor de viața etc.; și îndeosebi a putea cunoaște neamul nostru românesc în prezent, cu faptele lui glorioase din trecut și suferințele amare de secol — dorind a-se înălța earăși la un viitor al său fericit.

Nu reflectasem la un comisariat, că mă simțeam cu mult mai modest; însă dacă auctoritatea mea supremă astfel a aflat de bine, ce aveam să fac? Să am nisuiță la împlinea unei misiuni onorifice, ori că prin tăcere să fiu dat semne de aprobare făcând numai din cap la toate?

Mai mulți dd. dintre confrăți, vin să-mi răspundă în particular ori în grupe mai mici la aprecierea unei modeste activități.

Le exprim tuturora sincera mea mulțumire! Și de asemenea conplăcerea mea sinceră celor ce bine s'au purtat!

Ioan Mateica
învățător.

Peregrinii la Mănăstire.

Când constatăm, că credincioșii români, cari și până acum 4—5 ani cercetau *Maria-Radna*, acum în mare parte sunt *abătuti de pe calea rătăcirii* și cercetează sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog, unde aud sfințele slujbe și li se dă binecuvântarea în dulcea noastră limbă; când mai cugetăm apoi la cercările grele, ridicate asupra bisericei părinților noștri, ni se înveselește inima și se umple de bucurie, când constatăm, că credincioșii noștri în număr tot mai mare cearcă, și și află mângăierea sufletului lor zdrobit de cercările acestei vieți, în tainicul lăcaș al sfintei mănăstiri *Hodoș-Bodrog*.

Voi suflete pământene, cari nu ați avut în viața voastră sdruncinată clipe de mângăere, cari nu știți, și nu ați simțit ușurarea sufletului vostru de păcate, și cari în viață nu v'ați împăcat cu D-zeu, veniți la acest sfânt lăcaș, unde sfințenia tainicului lăcaș al Domnului și pietatea creștinilor, vor mișca inimile voastre împetrite și cu lacrimi de pocăință în ochi, vă veți reîntoarce ușurați și mângăiați la vetrele voastre.

Sosirea în grupe mai mici a credincioșilor s'a început încă de Mercuri, adevăratele *procesțiuni religioase* au sosit Joi.

Cei dintâi sosiți au fost și de astădată *Comloșenii*, sub conducerea învățătorului *Iuliu Vuia*. Erau 300—400 suflete din *B.-Comloș, Pesac, Chișoros, Igrış* s. a. *Procesiunea* era impunătoare, nainte mergea un băiat în stihar alb și ducea crucea făcută anume de *Linca Mezin*. Crucea lucea ca soarele, de auritură nouă. Vis-à-vis un băiat îmbrăcat în sihar de catifea purta praporul *Pesacaniilor*. Patru fete îmbrăcate în alb purtau cei 4 prapori ai *Comloșenilor* și un băiat îmbrăcat purta icoana adormirii maicei D-lui făcută de creștinul *Iulian Topercian*.

După ei urma corul de băieți, corul vocal din *B.-Comloș*, toți în jurul învățătorului *Vuia*, apoi marea de popor bărbați și femei și mulțimea trăsurilor,

Bună impresiune a făcut procesiunea *Severinienilor*. Laudă aducem înțelegerii noastre din *Caransebeș* pentru inițiativa luată, adunând și până la 400 credincioși. În fruntea procesiunii erau 3 prapori purtați de băieți. În mijloc vener. preot *Ioan Stoian* din *Caransebeș*, în dreaptă preotul *Moise Ilie* din *Ficatar* ear în stînga preotul *Petru Sepetan* și învățătorul *Eutimiu Milosav* și *Popovici* din *Murani*, apoi mulțimea credincioșilor din *Severin*, tractul *Belinț* și *Timișoara*.

Nainte de amiază, au mai sosit sub conducerea preotului *Vasilie Beles*, și a învățătorului *Ștefan Dolga* credincioșii din *Chitihaz, Ciaba, Pil, Giula, Giula-Varșand, Curtici* și *Mucia*.

Grupe de credincioși cu prapori au mai sosit din *Cenad* și *Nereu* s. a.

După amiază au sosit din *Calacea* sub conducerea preotului *Ioan Leucuța* și a învățătorului *P. Traileșeu*, din *Comlăuș* sub conducerea preotului *Virgil Mihulin* și a învățătorului *Ioan Roșu*, din *Sat Chinez* sub con-

ducerea învățătorului *Crăciunescu*, cu fetițe îmbrăcate în alb, din *Cernetzaz* sub conducerea învățătorului *Ludaie*; apoi din *Jadani*, *Șiclău*, *Secușigiu*, *Hodoni*, *Felnac* s. a. s. a.

Primirea credincioșilor s'a făcut în mod înălțător de către Preacuviosul Archimandrit-egumen *Augustin Hamsea*, care însoțit de preoți, între sunetul clopotelor a eșit întru întimpinarea credincioșilor, la intrarea lor pe teritorul mănăstirei, și prin cuvinte calde a arătat credincioșilor însemnătatea zilei, și indeosebi menirea acestui sfânt lăcaș, unde creștinul, departe de sgomotul lumii, vine să se împace cu D-zeu tatăl și să ceară ertarea păcatelor.

Joi înainte de amiază și-au mărturisit păcatele, s'au împărtășit credincioșii cu taina maslului și după s. liturghie, cu taină s. cuminecături. S. liturghie o-a oficiat ieromonahul *Archip Muntean* ear răspunsurile le-a executat corul din *B.-Comloș*. Dintre coriști s'au distins tenorul *Teodor Luca*, *George Dogariu*, *Șofron Contrea* baritonii: *Teodor Damian*, *George Bota* și basistii *Antone Sebeșan* și *George Chiroiu*. Strana au condus-o învățătorii *Vuia* și *Milosav*. Mai impunătoare a fost priveghierea de noapte la care a servit egumenul *Augustin Hamsea*, însoțit de părinții sfintei mănăstiri și toți preoții prezenți.

Nainte de polileu s'a încunjurat s. mănăstire, când s'au cetit și patru evanghelii. *Utrenia* s'a continuat în altarul de vară edificat la înălțime de 4 m. în mijlocul curții.

Era ceva tainic și impunător acest serviciu. Preoți și cântăreții aduceau laude și mărire lui D-zeu tatăl, încunjuțați de-o mare de popor, cari ascultau cu lumini aprinse serviciul lui D-zeu, la care răspunsurile s'au cântat frumos tot de corul din *B.-Comloș*.

În Insași ziua adormirii s'a oficiat s. liturghie la acelaș altar de către Preacuviosia Sa egumenul *Augustin Hamsea* însoțit de părinții preoți adunați.

Răspunsurile le-au executat *Caransebeșenii*. La finca serviciului Preacuviosul egumen a ținut poporului o cuvântare plină de învățături.

Atât serviciile D-zeiești, cât și învățăturile date poporului, au fost înălțătoare, dovadă că acest lăcaș este cu adevărat un focar de pietate creștinească. Acela cari își vor da bine seamă de situația bisericii noastre, chemați sunt a nisui, ca poporul să i-se deee ocașie a-se împărtăși de mângâierea sufletăscă, prin cercetarea acestui sfânt lăcaș, care va impresionă și mișca inimile mai mult ca și multe, multe predici sēci.

Vēzut-am și în miezul nopții femei încunjurând în genunchi și cu lumini aprinse sfântul lăcaș; auzit am până în zori cântece de lăudă și mărire. Deosebi corul de băieți la de bărbați din *B.-Comloș* și corul de fetițe din *Chinez* au încântat pe pioșii peregrini.

După cum ne-am informat, cea mai bună impresiune în călătoria lor au făcut cele din *Caransebeș* și *B.-Comloș*.

Cei din *Caransebeș* mai pretutindenea au fost întimpinați de preoți învățători popor.

Comloșenilor li s'au cetit rugăciuni în biserică de către preoții *Andrei Fizeșan* din *Pesac*, care a și vorbit foarte mișcător poporului, apoi de *C. Ișfănescu* preot în *Secușigiu*. La plecare i-a petrecut preotul *G. Balan* până la crucea dela hotar. La reîntoarcere preotul *Moise Babescu* din *Felnac* a ținut peregrinilor o vorbire avēntată despre atotpoternicia lui D-zeu, lăudând pe credincioși pentru simțul lor de pietate și indeosebi pe conducătorul *Iuliu Vuia*, învățător în *B.-Comloș*.

După cum ni se scrie, intrarea peregrinilor în *B.-Comloș*, a fost adinc pătrunzătoare. Băieți și popor a eșit spre întimpirea până la hotar. Dela cruce s'a împreunat grosul poporului, cu pioșii peregrini. Peste 100 fete mergeau înainte în ordine avēnd în fruntea conductului făclii, apoi corurile cu învățătorul poporului în mijloc, cântând foarte mișcător.

Astfel au percurs strada principală. Lângă apoteca, apotecariului *D-l Schiffmann* a făcut de ambele părți ale stradei foc bengalic roșu și galben, care a iluminat întreg poporul, care mergea și cânta duos. După încunjurarea pieței și a bisericii, poporul a intrat în s. biserică, unde protopopul *P. Miulescu* a cetit o rugăciune peste pioșii peregrini și le-a vorbit cu căldură. Deee bunul D-zeu, ca toți preoții și învățătorii neamului înțelegēnd situația bisericii să îndemne și conducă atari procesiuni mult eficătoare.

Onoarea ven. Sinod mănăstiresc pentru inovațiunile făcute, rugarea noastră respectuoasă li-o trimitem: să binevoiască a îngriji ca pe viitor să se edifice unele sale mari, în cari să se scutească peporul peste noapte. Rugăm pe preotul poet *Alesandru Munteanu* să compună unele poesii religioase despre preamărirea și rugarea preacuratii fecioarei Mariei, ear pe compositorul *Vidu*, să le arageze în duet și cvartet în o armonie plăcută și frumoasă. Dacă astfel va lucra, sfânta mănăstire se va afirma în înviitor și mai mult, în interesul desvoltării simțemintului religios și moral în popor.

Cei chemați sus să avem inimile.

Peregrinul.

Convocare.

Io conformitate cu dispozițiunile §-lui 12 din Statutele Reuniunii învățătorilor dela școalele populare gr. or. române confesionale din protopopiatele *Timișoare*, *Belinț*, *Comloșul-Mare* și *Lipova*, prin aceasta se convoacă adunarea generală ordinară de est an a acestei Reuniuni, pe *Duminecă*, în 7/20 Septevre 1903 la 8 ore înainte de ameazi, în localul școalelor confesionale gr. or. rom. din **Sân-Miclăusul-Mare** (*Nagy-Szt.-Miklós*) unde în aceeași zi la

$\frac{1}{2}$ 8 oare a. m. se va celebra în s. biserică chemarea Duhului Sfânt.

Obiectele adunării:

Ședința I.

1. Deschiderea adunării generale.
2. Designarea unui notar și a doi bărbați de încredere din partea adunării.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Presentarea rapoartelor și alegerea comisiunii de trei membri pentru censurarea socoșilor anuale.
5. Organizarea noastră religioasă, morală, intelectuală, fizică și economică, disertațiune de Iuliu Vuia.
6. Pertractarea raportului comitetului central și aprobarea socoșilor anuale.
7. Eventuale propuneri.
8. Fixarea timpului și locului pentru adunarea generală viitoare.
9. Participarea la primirea solemnă a P. S. Sale Dlui Episcop diecesan Ioan I. Papp.

Ședința a II-a.

10. Esmiterea unei comisiuni pentru invitarea Prea S. Sale Dlui Episcop diecesan.
11. Bineventarea Prea Sântiei Sale Dlui Episcop diecesan.
12. Inchiderea adunării generale.

N o t ă : St. membri sunt invitați a-și întocmi plecarea d'acas astfel, ca în 6/19 Septembrie a. c. la 10.³⁷ ore a. m. să sosească în Sân-Miclăușul-mare (Nagy-Sst.-Miklós) unde după amezai în aceeași zi se va arangia excursiune la școala agronomică de acolo.

Timișoara, din ședința comitetului Reuniunii ținută la 1/14 August 1903.

Dr. Tr. Putici
președinte.

Aurel Badescu,
notar.

Nr. 4663/1903.

Avis pentru învățători.

Ca întregire la consemnarea cărților ce se recomandă ca manuale pentru școlile noastre populare, sub Nr. 2415/1903., publicată în Nr.

31 a. c. al acestei foi, mai adăugăm următoarele:

Istoriaire biblice de Dr. Petru Barbu, 30 fileri.

Istoriaire bisericesti, de Dr. Petru Barbu, 30 fileri.

Catechismul, de Dr. Petru Barbu, 30 fileri.
A r a d, la 21 August (3 Sept.) 1903.

Din încredințarea Prea S. Sale Domnului Episcop diecesan.

Roman R. Ciorogariu,
Ieromonah-asesor consistorial.

Concurs.

Conform §-lui 17 lit. b. din statutele Asociațiunii și în urma deciziunii speciale a adunării generale din est-an, pentru ocuparea postului de prim-secretar al Asociațiunii, devenit vacant prin abdicere, se publică concurs cu următoarele condiții:

1. Prim-secretarul, ale cărui agende sunt prevăzute în § 28 din statute, va trebui să fie cunoscut ca bărbat de litere ori apoi să aibă cvalificație academică.

2. Nu poate ocupa și altă funcțiune.

3. Va beneficia de salar anual în suma de K. 2400,— ce se va licvida în rate lunare anticipative și de relut de cvartir în suma de K. 800. , ce se va licvida în rate trilunare anticipative.

Reflectanții au să-și înainteze documentele subsemnatului comitet (Sibiiu, strada Morii Nr. 8) până la 31 Decembre 1903.

Sibiiu, din ședința dela 24 August 1903 a comitetului central al Asociațiunii.

Iosif Sterca Șulufiu,

Dr. Beu
secretar II.

CRONICA.

* **Dela curtea episcopoească.** P. S. Sa dl Episcop diecesan Ioan I. Papp, a sosit Vineri după amiaz la reședința sa, venind dela Sibiiu, unde a luat parte la lucrările fundațiunei Emanuel Gozdu și la Consistorul mitropolitan.

* **Altefa Sa imp. reg. archiducele moștenitor al tronului Francisc Ferdinand,** a sosit Joi la Lipova pentru a asista la marile manevre care se țin în anul acesta în aceste părți, cu cartierul general în Neudorf.

A. S. i. r. a fost salutat în gara din Lipova de autoritățile civile și bisericesti. A fost prezentat ilustrului oaspe și protopopul Lipovei, P. On. D. Voicu Hamsea.

A. S. i. r. S'a întreținut câte puțin cu fiecare membru din suita de primire.

* **Conferența interparlamentară** se deschide astăzi în Viena, și va dura trei zile. În onoarea oaspeților sosiți se vor da mai multe serbări și se va ține o reprezentație de gală la operă.

Concurs.

Nr. 1486/118 Șc. 603.

Pentru trei stipendii de câte 80 cor. din fundațiunea **Zaharie Mihoc**, se escrie concurs cu termin până la **5/18 Septembrie** a. c.

Concurenții au a produce:

- a) Estras de botez.
- b) Testimoniu școlastic de pe anul precedente, provăzut cu certificat dela direcțiunea gimnasiului gr. cath. din Beiuș, că pe anul școlastic 1903/904 sunt înscriși ca elevi regulați la acel gimnasiu.
- c) Atestat de săracie dela antistia comunala vidimat și de concernentul oficiu parochial ori protopresbiteral.

Recursele ajustate vor fi a se înainta la acest Consistor până la terminul fiesat.

Oradea-mare din ședința senatului școlar, ținută la 4/17 August, 1903.

Vasilie Măntăra,
vicar episcopesc.

—□— 1—1

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești cantonale, din parochia rom. gr. ort. **Dș. Forrău**, și filia **Prisăcă**, cu termin de alegere **17/30 Sept. 1903**.

Dotățiunea anuală este 600 cor. bani gata, stălele, cantonale usuate, și locuință cu grădină de legume.

Reflectanții sunt poftiți, ca până în ziua alegerii, în cutare Duminecă ori sârbătoare, să se prezente în s. biserică din **Dș. Forrău**, spre a-și dovedi desteritatea în tipic și în cântări, ear' suplicele adresate comitetului parochial, până în ziua alegerii, să le înainteze la Prea On. Of. protopopesc rom. gr. ort. al Beiușului în Răbăgani (Robogány).

Gavril Cristea,
preș. com. parochial.

In conțelegere cu mine: **ELIE MOGA**, protopresbiter

—□— 1—3

Se escrie concurs pentru vacanta stațiune învățătoarească din comuna **Tilécoș**, traclul Pesteșului comitatul **Bihor** cu termin de alegere **14/21 Sept. a. c.**

Emolumentele sunt: 1) Bani gata 340 cor.; 2) pământul învățătoresc 10 holde 120 cor.; 3) 12 cubule bucate 124 cor., la olaltă 604 cor.

Doritorii de a ocupa acesta stațiune sunt poftiți a-și trimite recursule lor subscrisului ajustate cu toate documentele prescise și adresate comitetului parochial în Lugașul superior p. u. **Eleșd**, și a se presenta în vre-o Dumineca ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântările bisericesti.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: **TEODOR FILIP**, protopresbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești din **Zeldiș**, inspectoratul Hălmagiu, devenită vacantă în urma pensionării veteranului învățător **P. Popoviciu**, se escrie concurs cu termin de alegere **30 de zile** dela publicarea concursului, pe lângă următoarele emolumente:

- 1) In bani gata 360 coroane;
- 2) 16 șinice bucate în natură, jumătate grâu, jumătate cucuruz (192 cor.);
- 3) 40 m. lemne, din cari se va încălzi și școala, 120 cor.;
- 4) Dreptul de Pășunat pentru 2 vite mari în pascul comun urbarialist 20 cor.;
- 5) Un juger de pământ școlar de pășune 5 cor.;
- 6) Scripturistica 10 cor.;
- 7) Conferență 10 cor.;
- 8) Curatorat 10 cor.;
- 9) Dela înmormântări mari 1 cor., mici 40 fil., unde va fi poftit;
- 10) Locuința cu 2 chilii, cugină și comară, grădină de $\frac{3}{4}$ jug. și grajd pentru vite.

Recursele ajustate conform Regulamentului și provăzute cu declarațiunea, că pe basa serviciului anterior, de când își formează învățătorul pretensiunea la cvinvenal, adresate comitetului parochial să se trimită Prea On. Domn **Ioan Groza** ppresb. inspector școl. în Hălmagiu (Nagy-Halmágy) având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătoare a-se presenta la s. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. Preferință vor avea cei apți pentru conducere de cor.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: **IOAN GROZA**, protopresb.

—□— 2—3

Cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“ se publică concurs, pentru îndeplinirea definitivă a stațiunilor învățătoarești din

1) **Berinderi** cu venite: 120 cor. bani, $\frac{1}{4}$ sesie pământ, 4 șin. grâu, 4 șin. cucuruz, 8 st. de lemne și pentru sala de învățământ, 6 cor. scripturistica, cvartir și grădină. — Venitele computabile sunt 320 cor.

2) **Iarcoș** cu salar de 126 cor. in bani. 4 șin grâu, 4 șin. cucuruz, 8 st. de lemne și pentru sala de învățământ, scripturistica 8 cor., conferența 8 cor., curatoratul școale 8 cor., cvartir și grădină. — Venitele computabile 246 cor.

Sarcinile publice le vor suporta cei aleși. Dacă aceste stațiuni se vor pute îndeplini cu învățători cvificați, salarele se vor întregi prin ajutoare dela stat de unde se vor esopera și eventualele cvinvenale.

Doritorii de a ocupa vre-una dintre stațiunile de sus, recursule — adresate respectivului comitet parochial și provăzute afară de atestatele prescise și cu „Declarație“, că pe basa serviciului prestat eventual în alte parochii: de când își formează dreptul la cvinvenal? — vor avea a le subșterne oficiului protopopesc gr.-or. din Buteni (Buttyin, Aradmegye,) având până la alegere, a se presenta în careva Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din comuna la care au recurs, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu: **Ioan Georgia**, ppbiter și insp. școlar.

—□— 2—3